

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО**

Кафедра патологічної анатомії та судової медицини

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
доцент Ірина СОЛОНИНКО

2023 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

дисципліни

«ЗАГАЛЬНА ПАТОЛОГІЯ»

для студентів II курсу медичного факультету
підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ОК 14

за спеціальністю 227 Терапія та реабілітація

спеціалізація 227.01 Фізична терапія

галузі знань 22 Охорона здоров'я

Обговорено та ухвалено

на методичному засіданні кафедри
патологічної анатомії та судової
медицини

Протокол № 2

від «12» жовтня 2023 р.

Завідувач кафедри

Професор Юрій ПОСТІШІЛЬ

Затверджено

профільною методичною комісією
з медико-біологічних дисциплін

Протокол № 6

від «12» жовтня 2023 р.

Голова профільної методичної
комісії

Професор Олександр ЛУЦИК

Львів-2023

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

- Доцент кафедри патологічної анатомії та судової медицини , к.мед.н., І.В.Грицина
- Доцент кафедри патологічної анатомії та судової медицини , к.мед.н., С.А.Томашова
- Доцент кафедри патологічної анатомії та судової медицини , к.мед.н., М.І.Серветник

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Професор, д.мед.н. Михайло РЕГЕДА

Професор, д.мед.н. Олег ПІНЯЖКО

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Загальна патологія»
складена відповідно до Стандарту вищої освіти України *першого (бакалаврського) рівня*
ступінь вищої освіти **Бакалавр**
спеціальності **227 «Терапія та реабілітація»**
спеціалізація **227.01 Фізична терапія**
галузі знань **22 «Охорона здоров'я»**

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Загальна патологія — навчальна дисципліна, яка дає поняття про структурне підґрунтя хвороб людини для поглибленого засвоєння фундаментальних основ медицини та клінічної картини захворювань з подальшим використанням одержаних знань у практичній роботі бакалавра терапії та реабілітації.

Загальна патологія як навчальна дисципліна ґрунтується на засвоєнні студентами певних базисних предметів, як, наприклад, анатомії людини, загальної фізіології. Вивчення загальної патології створює необхідне підґрунтя для подальшого опанування багатьох клінічних дисциплін, таких як, до прикладу, внутрішня медицина, педіатрія, травматологія, неврологія та нейрохірургія, клінічна та лабораторна діагностика. Вивчення структурних основ хвороб людини складається з двох етапів – вивчення морфологічного базису загально-патологічних процесів та основних структурних змін, представлених варіабельними комбінаціями загально-патологічних процесів, в органах та тканинах при різноманітних захворюваннях людини.

Загальна патологія закладає розуміння структурних основ клітинно-органної патології — типових загально-патологічних процесів, сукупність яких зумовлює морфофункціональні прояви захворювань; дає знання структурних основ розвитку хвороб людини та їх клінічних проявів, одужання, ускладнень і наслідків; знання змін захворювань, що розвиваються у зв'язку зі змінами умов життя людини та навколишнього середовища (патоморфоз); знання хвороб, що виникають унаслідок різноманітних медичних заходів – профілактичних, діагностичних, лікувальних, косметологічних, анестезіологічних, реанімаційних (патологія терапії, реанімаційна патологія, ятрогенії).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є структурне підґрунтя хвороб людини, необхідне для поглибленого засвоєння фундаментальних основ медицини та клінічної картини захворювань із подальшим використанням одержаних знань у практичній роботі бакалавра терапії та реабілітації.

Міждисциплінарні зв'язки: базується на вивченні студентами анатомії, закладає основи вивчення студентами фізіології, базисних клінічних дисциплін, що передбачає інтеграцію викладання з цими навчальними предметами та формування умінь застосувати знання з патології у процесі подальшого навчання та професійній діяльності.

Структура навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			СРС	Рік семестр	Вид Контролю
	Всього	Аудиторних				
		Лекцій	Практич. занять			
Назва дисципліни: «Загальна патологія» Розділ I	3 кредити / 90 годин	8	32	50	2-й III-IV семестр	Диференційо-ваний залік

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Загальна патологія» є вивчення основних етіологічних чинників, провідних патогенетичних механізмів, головних макроскопових змін органів та тканин людського організму в різноманітних умовах життєдіяльності, що передбачає:

- вивчення типових загально-патологічних процесів, сукупність яких зумовлює морфологічні прояви захворювань,
- вивчення структурного підґрунтя розвитку хвороб та їх клінічних проявів, структурних основ одужання, ускладнень та наслідків,
- вивчення методів дослідження в патології: автопсія, біопсія, дослідження операційного матеріалу, експериментальне моделювання захворювань.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Загальна патологія» є наступні:

- розуміння структурних основ загально-патологічних процесів, сукупність яких зумовлює морфологічні

- прояви тих чи інших захворювань;
- знання морфології хвороб на різних етапах їх розвитку (морфогенез), структурних основ одужання, ускладнень та наслідків хвороб;
- вивчення варіантів патоморфозу захворювань, що виникають у зв'язку з умовами життя людини, змінюються внаслідок різноманітних лікувальних заходів (патологія терапії);
- співставлення морфологічних і клінічних проявів хвороб на всіх етапах їх розвитку;
- отримання навичок клініко-анатомічного аналізу, синтетичного узагальнення діагностичних ознак хвороб і правильного їх тлумачення в причинно-наслідкових співвідношеннях.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна «Загальна патологія»

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами *компетентностей*:

- **інтегральна:** здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук
- **загальні:**
  - знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК01);
  - здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК02);
  - навички міжособистісної взаємодії (ЗК03);
  - здатність працювати в команді (ЗК04);
  - здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети (ЗК05);
  - здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК06);
  - здатність планувати та управляти часом (ЗК08);
  - навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК09);
  - здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК10);
  - здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК11);
  - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК12);
  - здатність діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК13);
  - здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК14);
  - здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК15).
- **спеціальні (фахові, предметні):**
  - здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції (СК02);
  - здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії (СК03);
  - здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов (СК11).

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№ зп	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність					
Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук (ІК)					
Загальні компетентності					
1.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК01)	Знати законодавчі та системоутворюючі документи, що регулюють професійну діяльність	Дотримуватись законодавства, вміти враховувати чинники, які впливають на професійну діяльність фізичного терапевта та ерготерапевта	Здатність обмінюватися інформацією про законодавчі чинники, що впливають на професійну діяльність фізичного терапевта	Бути відповідальним за власні професійні рішення, дотримання рамок професійної діяльності

				та ерготерапевта	
2.	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК02)	Знати законодавчі документи, що стосуються охорони здоров'я, соціального захисту, фізичного виховання	Дотримуватись законодавства, моральних норм, професійної етики; вміти отримувати згоду пацієнта/клієнта або опікунів на проведення заходів фізичної та ерготерапії	Проявляти повагу до пацієнта/клієнта; проявляти симпатію; дотримуватись ефективного спілкування; сприймати та поважати потребу пацієнта/клієнта у спілкуванні	Бути відповідальним за власні професійні рішення, дотримання етичних та юридичних вимог
3.	Навички міжособистісної взаємодії (ЗК03)	Знати методи вербального та невербального спілкування з пацієнтами/клієнтами у різних станах, опікунами, членами сім'ї, близькими та усіма учасниками реабілітаційного процесу	Вміти враховувати чинники, які можуть впливати на ефективність спілкування; використовувати відкриті та закриті запитання; визначати невербальні сигнали спілкування; спілкуватися професійно та зрозуміло з пацієнтами/клієнтами, опікунами, членами сім'ї, усіма учасниками реабілітаційного процесу; перевіряти чи пацієнт/клієнт розуміє надану інформацію	Продемонструвати навички уважного слухача та уміння правильно поставити запитання; виразити письмову інформацію зрозумілою мовою	Бути відповідальним за отримання етичних та юридичних вимог; критично аналізувати свої комунікативні уміння та удосконалювати навички спілкування
4.	Здатність працювати в команді (ЗК04)	Знати методи ефективного спілкування, менеджменту командної роботи	Вміти працювати у команді, дотримуватись меж професійної компетентності, етичних та моральних принципів; демонструвати поведінку, яка сприяє формуванню сприятливої професійної атмосфери	Здатність обмінюватися інформацією з іншими членами колективу; спілкуватися з ними вербально та невербально; дотримуватись відповідного стилю одягу, спілкування та поведінки	Бути відповідальним при дотриманні етичних, юридичних та професійних вимог
5.	Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети (ЗК05)	Знати методи ефективного спілкування, основи менеджменту та управління	Вміти застосовувати знання методів ефективного спілкування, менеджменту та управління; демонструвати поведінку, яка сприяє формуванню мотивації	Здатність обмінюватися інформацією з членами колективу; спілкуватися з ними вербально та невербально; дотримуватись відповідного стилю одягу, спілкування та поведінки	Бути відповідальним при формуванні спільної мети та її реалізації
6.	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК06)	Мати досконалі знання державної мови	Вміти застосовувати знання державної мови як усно, так і письмово	Використовувати при фаховому та діловому спілкуванні, а також при підготовці документів державну мову	Нести відповідальність за володіння державною мовою на належному рівні
8.	Здатність планувати та управляти часом	Знати основи менеджменту	Вміти застосовувати принципи	Користуватися засобами	Відповідально застосовувати

	(ЗК08)		організаційного управління	комунікації	принципи організаційного управління
9.	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК09)	Мати знання в галузі інформаційних технологій, що використовуються у професійній діяльності	Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності	Здатність використовувати інформаційні технології у професійній діяльності	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та компетентностей
10	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК10)	Знати принципи науково-доказової практики, сучасні методи пошуку інформації, роботи з бібліотечними та інформаційними ресурсами	Вміти використовувати традиційні та новітні інформаційно-комунікаційні технології, вибирати доступні ресурси такі, як електронні бази даних, демонструвати використання критичного підходу під час процесу інтерпретації інформації	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей; використовувати бібліотечні та інформаційно-комунікаційні технології	Здатність працювати автономно, нести відповідальність за достовірність зібраної інформації
11	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК11)	Знати методи пошуку навчальних ресурсів та баз даних, принципів, форм та методів навчання, мати спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання	Вміти оцінювати себе критично, вибирати навчальні ресурси; критично аналізувати існуючу реабілітаційну практику, опираючись на сучасні наукові дані; застосовувати знання на практиці, розв'язувати складні задачі та проблеми, які виникають у професійній діяльності	Користуватися засобами комунікації, зрозуміло та недвозначно доносити власні висновки, знання та пояснення, що їх обґрунтовують, до фахівців та нефаківців; вивчати досвід колег	Самостійно вибирати оптимальні навчальні ресурси та впроваджувати сучасні наукові дані у практичну діяльність; відповідати за професійний розвиток, професійно навчатися з високим рівнем автономії
12	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК12)	Знати свої соціальні та громадські права та обов'язки	Формувати свою громадянську свідомість та вміти діяти відповідно до неї	Здатність донести свою громадянську та соціальну позицію	Нести відповідальність за свою громадянську позицію та діяльність
13	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК13)	Знати свої професійні права та обов'язки; принципи науково-доказової практики	Формувати свою професійну відповідальність, діяти відповідно до неї; приймати рішення, застосовуючи принципи науково-доказової практики; діяти в межах посадових обов'язків та професійної компетентності	Здатність донести свою позицію до фахівців та нефаківців; ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності	Відповідати за свою особисту позицію та діяльність; відповідати за прийняття рішень у складних умовах
14	Здатність діяти соціально	Знати соціальні норми, природу та	Вміти використовувати	Чітко доносити особисту позицію	Мати свою особисту позицію

	відповідально та свідомо (ЗК14)	суспільство	різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення активного способу життя		та діяльність; відповідати за прийняття рішень у складних умовах
15	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК15)	Знати розвитку предметної області; її місце у загальній системі знань про природу та суспільство; про необхідність зберігання та примноження моральних, культурних та наукових цінностей, базуючись на розумінні історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство, розвиток суспільства, техніки та технологій	Вміти використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення активного способу життя	Розробляти заходи щодо збереження та примноження моральних, культурних та наукових надбань та досягнень суспільства; взаємодіяти з відповідними структурами у розв'язанні соціальних проблем	Нести відповідальність за збереження та примноження моральних, культурних та наукових цінностей та досягнень суспільства
Спеціальні (факхові, предметні) компетентності					
	Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції (СК02)	Знати анатомію, біомеханіку, фізіологію та біохімію рухової активності, фізичний та психічний розвиток людини; процеси, які проходять в організмі під час навчання та контролю рухових функцій	Вміти пояснити анатомічну будову та функції людського організму, описати будову та функції органів та їх систем у людському організмі; пояснити зв'язок між будовою та функцією основних систем людського організму; аналізувати основні рухові функції людини; описати особливості фізичного та психічного розвитку людського організму	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних наукових та практичних знань
	Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії (СК03)	Знати основи патології, патофізіології, функціональної анатомії; принципи застосування та вплив засобів фізичної терапії та ерготерапії	Вміти пояснити реакції організму на ушкодження; загальні принципи та механізми погіршення стану здоров'я, відновлення та одужання комплексі практичної діяльності у фізичній терапії, ерготерапії; патологічні процеси, які піддаються корекції заходами фізіотерапії, ерготерапії	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних наукових та практичних знань

	Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов (СК11)	Знати види та способи адаптації та принципи дії в новій ситуації	Вміти застосовувати способи саморегуляції, вміти пристосовуватися до нових ситуацій (обставин життя та діяльності; підбирати та змінювати засоби, методи і форми фізичної терапії, ерготерапії відповідно до змінних умов	Вміти встановлювати зв'язки з іншими членами мультидисциплінарної команди, пацієнтами чи опікунами з метою досягнення результату	Бути відповідальним за своєчасне використання методів саморегуляції
--	---	--	---	--	---

Програмні результати навчання, визначені стандартом вищої освіти спеціальності

№	Програмні результати навчання	Загальні компетентності	Фахові компетентності
ПРН02	Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами)	ЗК06, ЗК11, ЗК12,	
ПРН04	Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії	ЗК01, ЗК09, ЗК10, ЗК11, ЗК12	СК02, СК03, СК11
ПРН06	Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі (додаток 3), трактувати отриману інформацію	ЗК01, ЗК02, ЗК03	СК02, СК03, СК11
ПРН08	Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики	ЗК02	
ПРН12	Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності	ЗК06, ЗК11, ЗК12, ЗК14	СК02, СК03, СК11
ПРН18	Оцінювати себе критично, засвоювати нову фахову інформацію, поглиблювати знання за допомогою самоосвіти, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег	ЗК01, ЗК02, ЗК03, ЗК04, ЗК05, ЗК06, ЗК08, ЗК09, ЗК10, ЗК11, ЗК12, ЗК13, ЗК14, ЗК15	СК02, СК03, СК11

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни «Загальна патологія» відводиться **90** годин – **3,0** кредити ЄКТС. Програма розрахована на один семестр. Дисципліна вивчатиметься впродовж III або IV семестрів 2-го року навчання студентів відповідної спеціальності.

3. Структура навчальної дисципліни «Загальна патологія»

Тема	Лекції	Практичні заняття	СРС	Індивідуальна робота
Загальна патологія				
Тема 1. Предмет і задачі загальної патології. Загальні відомості про патогенні чинники (ендогенні та екзогенні) та патогенез основних типів загальнопатологічних процесів та клітинних реакцій на них (адаптація, пошкодження, нагромадження, старіння). Поняття «хвороба», етіологія, патогенез, прояви та ускладнення хвороб. Принципи класифікації захворювань.	1	2	2	

Тема 2. Поняття про пошкодження. Гостре пошкодження. Гіпоксія як провідний чинник гострого клітинного пошкодження. Некроз та апоптоз. Хронічне пошкодження. Поняття дистрофії. Внутрішньоклітинні нагромадження білків, жирів та вуглеводів. Адаптація як варіант відповіді на хронічне пошкодження. Позаклітинні нагромадження. Процеси старіння тканин. Смерть, визначення, ознаки смерті.	1	2	2	
Тема 3. Порушення кровообігу та гемостазу, їх роль у патології людини. Види серцевої недостатності (гостра та хронічна, ліво- та правошлуночкова, комбінована), їх значення у прогресуванні ускладнень провідних захворювань серцево-судинної системи.	-	2	4	
Тема 4. Поняття про неспецифічні та специфічні механізми захисту. Основи імунної відповіді. Загальне вчення про запалення. Гостре і хронічне запалення. Морфологія ексудативного та продуктивного запалення.	-	2	3	
Тема 5. Імунопатологічні процеси. Реакції та механізми гіперчутливості. Автоімунні хвороби. Імунодефіцитні стани. Реакції відторгнення трансплантату.	-	-	2	
Тема 6. Інфекційні і паразитарні хвороби. Загальна характеристика інфекційного процесу: вхідні ворота інфекції, первинний інфекційний комплекс, поширення і дисемінація, шляхи передачі збудників інфекційних хвороб; класифікація інфекційних і паразитарних хвороб. Морфологічні варіанти місцевих і загальних реакцій залежно від етіології інфекції (бактерійних, вірусних, паразитарних, грибкових та ін.): за участю нейтрофілів (гнійне запалення); за участю лімфоцитів і макрофагів (мононуклеарна інфільтрація і гранулематозне запалення); при дії вірусів (цитопатичний); з перевагою некротичної місцевої реакції.	-	2	3	
Тема 7. Структурні основи фізіологічної адаптації клітин, тканин, органів. Види і морфологічні прояви процесів адаптації (гіперплазії, гіпертрофії, атрофії, метаплазії).	1	2	2	
Тема 8. Регенерація і репарація клітин і тканин. Склероз і перебудова тканин. Патоморфологія органної недостатності.	1	2	2	
Тема 9. Загальне вчення про пухлини. Визначення терміну «неоплазія». Принципи класифікації пухлин. Поняття про онко- та канцерогенез. Загальні закономірності та види пухлинного росту. Взаємодія пухлини та організму. Вплив пухлини на організм. Поняття про паранеопластичні синдроми.	-	2	2	
Тема 10. Найважливіші захворювання серцево-судинної системи. Атеросклероз. Аневризми аорти (атеросклеротична, розшаровуюча). Есенціальна та симптоматичні артеріальні гіпертензії. Ішемічна хвороба серця. Кардіоміопатії. Патоморфологія застійної серцевої недостатності.	1	2	2	
Тема 11. Патологічна анатомія гострих та хронічних захворювань дихальної системи. Поняття про обструктивні та рестриктивні захворювання легень. Легеневе серце. Поняття дихальної недостатності.	1	2	2	
Тема 12. Захворювання ротоглотки, слинних залоз, стравоходу, шлунка. Гострий і хронічний гастрит (автоімунний, <i>Helicobacter pylori</i> -асоційований), хвороба Менетріє. Пептична виразка, виразкова хвороба. Ентерити, коліти, ідіопатичні неспецифічні захворювання кишок (неспецифічний виразковий коліт, хвороба Крона). Дивертикули. Хвороба Гіршпрунга. Апендицит. Синдром мальабсорбції. Пухлини ротоглотки, стравоходу, шлунка, тонкої і товстої кишки.	-	-	4	
Тема 13. Захворювання нирок: гломерулопатії, гострий тубулонекроз, пієлонефрит, уролітіаз. Поняття гострої та хронічної ниркової недостатності. Гідронефроз. Кистозні хвороби нирок. Вади розвитку сечовидільної системи. Пухлини нирок і сечового міхура.	-	-	4	
Тема 14. Захворювання жіночої та чоловічої статеві системи. Захворювання грудної залози. Інфекції що передаються статевим шляхом (сифіліс, гонорея, папілома-вірусна інфекція, хламідіоз, уреоплазмоз, трихомоніаз). Патологія вагітності та післяпологового періоду. Спонтанні та медичні аборти. Ектопічна вагітність. Трофобластична хвороба. Патологія посліду.	-	-	4	
Тема 15. Пренатальна патологія (гаметопатії, бласто-, ембріо-, фетопатії) та перинатальна патологія (асфіксія плода та новонародженого, пологова травма, внутрішньочерепні крововиливи, інфекційні захворювання TORCH-комплексу). Природжені вади розвитку: морфологічна характеристика.	-	-	2	
Тема 16. Захворювання органів ендокринної системи. Гіпоаталамо-гіпофізарні порушення. Патологія надниркових залоз. Патологія щитоподібної залози. Поняття про гіпер- та гіпотиреоз, мікседему. Патологія ендокринного апарату підшлункової залози. Цукровий діабет.	-	2	2	
Тема 17. Патоморфологія захворювань центральної нервової системи. Нейродегенеративні (хвороба Альцгеймера, хвороба Паркінсона) та демієлінізуючі захворювання (розсіяний склероз), боковий аміотрофічний склероз. Неврити (нейропатії). Інфекційні захворювання: енцефаліти, менінгіти. Церебро-васкулярні хвороби. Пухлини центральної нервової системи, загальна характеристика. Постреанімаційна енцефалопатія та синдром смерті мозку. Церебральна	1	2	2	

кахексія. Патоморфологія наслідків перенесених захворювань ЦНС.				
Тема 18. Патоморфологія периферійних невропатій. Запальні, інфекційні, природжені, набуті метаболічні та токсичні невропатії; травматичні невропатії. Патоморфологія захворювань скелетної мускулатури: м'язова дистрофія Дюшена, вроджені та набуті міопатії (запальні, токсичні); ураження нервово-м'язового з'єднання - міастенія (myasthenia gravis).	1	2	2	
Тема 19. Патоморфологія провідних захворювань кістково-суглобової системи. Паратиреоїдна остеодистрофія, хвороба Педжета, фіброзна дисплазія, остеомієліт (гострий, хронічний; піогенний, туберкульозний, сифілітичний). Переломи, варіанти загоєння. Остеонекроз. Поняття про дегенеративно-запальні ураження суглобів: остеоартрити, спондилоартропатії. Артрити інфекційного генезу. Кристал-індуковані артрити.	-	2	2	
Тема 20. Патоморфологія хвороб, зумовлених порушеннями харчування. Аліментарне виснаження. Важке гостре аліментарне виснаження (маразм та квашіоркор). Анорексія, булімія. Ожиріння: патоморфологія, клінічне значення. Гіпер-, гіпо- та авітамінози. Анемії.	-	2	2	
Тема 21. Підсумковий контроль. Диференційований залік.	-	2	-	
Форма контролю Диференційований залік				
Всього годин – 90		/ Кредитів – 3,0		
	8	32	50	

4. Тематичний план лекцій з дисципліни «Загальна патологія»

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
<i>Загальна патологія</i>		
1.	Предмет і завдання загальної патології. Загальні відомості про патогенні чинники та типи клітинних реакцій на них. «Поняття хвороба» з біологічних, соціальних і нозологічних позицій.	2
2.	Процеси компенсації та адаптації. Регенерація і репарація. Склероз.	2
3.	Патоморфологія найважливіших серцево-судинних та респіраторних захворювань. Морфологічні еквіваленти серцевої та дихальної недостатності.	2
4.	Патоморфологія захворювань центральної і периферичної нервової системи, м'язів, кісток і суглобів	2
<i>Загальна кількість лекційних годин з дисципліни</i>		8

5. Тематичний план практичних занять з дисципліни «Загальна патологія»

№ зп	ТЕМА	Кількість годин
<i>Загальна патологія</i>		
1.	Предмет і завдання загальної патології. Основні типи реакцій на дію пошкоджуючих факторів. Поняття про «хворобу». Алгоритм вивчення загально-патологічних процесів і хвороб людини.	2
2.	Поняття про пошкодження. Гостре пошкодження. Гіпоксія як провідний чинник гострого клітинного пошкодження. Некроз та апоптоз. Хронічне пошкодження. Поняття дистрофії. Внутрішньоклітинні нагромадження білків, жирів та вуглеводів. Адаптація як варіант відповіді на хронічне пошкодження. Позаклітинні нагромадження.	2
3.	Розлади кровообігу (набряк, гіперемія, геморагії) та гемостазу (тромбоз), їх значення в патології. Емболія. Інфаркт. Патоморфологія ліво- та правощлуночкової серцевої недостатності.	2
4.	Поняття про неспецифічні та специфічні механізми захисту. Загальне вчення про запалення. Гостре і хронічне запалення. Морфологія запалення.	2
5.	Інфекційні і паразитарні хвороби. Характеристика інфекційного процесу. Морфологічні варіанти місцевих і загальних реакцій залежно від етіології інфекційного процесу.	2
6.	Адаптація клітин, тканин, органів, причини, механізми, генетичні основи. Види і морфологічні прояви процесів адаптації: гіперплазія, гіпертрофія, атрофія, метаплазія	2
7.	Регенерація і репарація клітин і тканин, причини і генетичні основи. Склероз і перебудова тканин. Загоєння ран. Патоморфологія органної недостатності	2
8.	Загальне вчення про пухлини. Принципи класифікації пухлин. Поняття про онко- та канцерогенез. Загальні закономірності та види пухлинного росту. Місцевий та загальний вплив пухлин на організм. Поняття про паранеопластичні синдроми.	2
9.	Найважливіші захворювання серцево-судинної системи (атеросклероз, артеріальна гіпертензія, ІХС), їх ускладнення та соціальне значення. Патоморфологія застійної серцевої	2

	недостатності.	
10.	Гострі та хронічні захворювання дихальної системи. Поняття про обструктивні та рестриктивні захворювання легень. Легеневе серце. Дихальна недостатність.	2
11.	Захворювання органів ендокринної системи. Патологія щитоподібної залози. Поняття про гіпер- та гіпотиреоз, мікседему. Патологія ендокринного апарату підшлункової залози. Цукровий діабет. Гострі метаболічні ускладнення цукрового діабету. Хронічні ускладнення цукрового діабету.	2
12.	Захворювання центральної нервової системи: церебро-васкулярні хвороби, демієлінізуючі, нейродегенеративні захворювання, травми. Церебральна кахексія. Наслідки перенесених захворювань і травм ЦНС.	2
13.	Патологія периферичної нервової системи та м'язів: периферичні нейропатії, міопатії (генетичні, набуті). Наслідки і стани, асоційовані із цими захворюваннями.	2
14.	Патологія кісток і суглобів: метаболічні і запальні захворювання кісток. Артрити: метаболічні, інфекційні, аутоімунні. Переломи, варіанти загоєння.	2
15.	Патологія, зумовлена порушеннями харчування. Аліментарне виснаження. Важке гостре аліментарне виснаження (маразм та квашіоркор). Анорексія, булімія. Ожиріння: патоморфологія, клінічне значення. Гіпер-, гіпо- та авітамінози. Анемії.	2
16.	Залікове заняття. Диференційований залік.	2
	Загальна кількість годин практичних занять з дисципліни	32

6. Тематичний план самостійної роботи студентів дисципліни «Загальна патологія»

№ з.п.	ТЕМА	К-сть годин	Форма контролю
1.	Загальні відомості про патогенні чинники (екзо- та ендогенні) та типи клітинної відповіді на них. Основні патогенетичні механізми гіпоксичного, вільно-радикального, хімічного і біологічного пошкодження клітини.	2	Поточний контроль на практичному занятті
2.	Смерть організму з біологічних, соціальних і медичних позицій. Визначення внутрішньоутробної смерті. Танатогенез. Механізми та морфологічні прояви припинення діяльності життєво-важливих органів при природному перебігу хвороби.	1	Поточний контроль на практичному занятті
3.	Генетичні захворювання зумовлені дефектами ферментів: лізосомальні хвороби, хвороби нагромадження (тезаурисмози). Ураження, зумовлені порушеннями фолдінгу та внутрішньоклітинного транспорту білків.	1	-«-
4.	Роль судинної стінки, системи коагуляції крові у фізіологічному гемостазі та тромбозі. Гіперкоагуляційні стани. Патогенез та основні стадії розвитку різних видів шоку, типові морфологічні зміни в органах при шоку. ДВЗ синдром: патогенез, стадії, їх морфологічні ознаки, значення.	4	-«-
5.	Роль нейтрофілів у розвитку гострого запалення. Етапи розвитку та розрішення гострого запалення. Відмінності гострого і хронічного запалення. Особливості фібринозного та гнійного запалення у різних органах: морфологічні зміни та наслідки.	1	-«-
6.	Макрофаги та їх роль у хронічному запаленні. Механізми утворення гранульом. Особливості гранульоматозного запалення при лепрі, склеромі, сифілісі, фелінозі, саркоїдозі: морфологічні зміни та наслідки.	2	-«-
7.	Імунопатологічні процеси. Реакції та механізми гіперчутливості. Аутоімунні хвороби. Імунодефіцитні стани. Реакції відторгнення трансплантату.	2	-«-
8.	Поняття про інфекційне захворювання. Бактерійні інфекції з ентеральним та аерозольним механізмом інфікування. Вірусні інфекції. Сказ, натуральна віспа. Мікобактеріальні інфекції. Хвороби, збудниками яких є рикетсії, найпростіші (малярія, балантидіаз, амебіаз), грибки. Антропозоозні інфекції: чума, туляремія, бруцельоз, сибірка. Гельмінтози (трихінельоз, ехінококоз, цистицеркоз, опісторхоз, шистосомоз)	3	-«-
9.	Молекулярні основи адаптації клітин, тканин, органів,	2	-«-
10.	Молекулярні основи проліферації клітин та тканин. Стовбурові клітини та їх роль на різних етапах ембріо- та онтогенезу. Особливості проліферації клітин у різних органах. Механізми загоєння ран та репарації окремих тканин.	2	-«-
11.	Молекулярні основи та етапи канцерогенезу. Пухлинна прогресія, пухлинна дисемінація. Порушення гомеостазу організму при пухлинному рості. Вторинні зміни в пухлині. Ракова кахексія. Сучасні методи морфологічної діагностики пухлин.	2	-«-
12.	Захворювання серцево-судинної системи. Аневризми аорти (атеросклеротична, розшаровуюча). Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Вади розвитку судин головного мозку. Ендокардити, міокардити. Кардіоміопатії.	2	-«-
13.	Хронічні рестриктивні захворювання легень (фіброзуючі, гранулематозні; алергічні та пов'язані з курінням). Пухлини верхніх дихальних шляхів, рак легень.	2	-«-
14.	Захворювання ротоглотки, слинних залоз, стравоходу. Дивертикули. Хвороба Гіршпрунга. Синдром мальабсорбції (целиакія, спру, хвороба Уіппла, дефіцит лактази,	4	контроль на підсумковому занятті

	абеталіпопротеїнемія). Пухлини ротоглотки, стравоходу, шлунка, тонкої і товстої кишки. Класифікація захворювань печінки. Гострі та хронічні гепатити. Найважливіші види цирозів. Поняття про гепатаргію.		
15.	Захворювання нирок: гломерулопатії, гострий тубулонефроз, пієлонефрит, уролітіаз. Поняття гострої та хронічної ниркової недостатності. Гідронефроз. Кистозні хвороби нирок. Вади розвитку сечовидільної системи. Пухлини нирок і сечового міхура.	4	контроль на підсумковому занятті
16.	Захворювання жіночої та чоловічої статеві системи. Захворювання грудної залози. Інфекції що передаються статевим шляхом (сифіліс, гонорея, папілома-вірусна інфекція, хламідіоз, уреоплазмоз, трихомоніаз). Патологія вагітності та післяпологового періоду. Спонтанні та медичні аборти. Ектопічна вагітність. Трофобластична хвороба. Патологія посліду	4	контроль на підсумковому занятті
17.	Пренатальна патологія (гаметопатії, бласто-, ембріо-, фетопатії) та перинатальна патологія (асфіксія плода та новонародженого, пологова травма, внутрішньочерепні крововиливи, інфекційні захворювання TORCH-комплексу). Природжені вади розвитку: морфологічна характеристика.	2	контроль на підсумковому занятті
18.	Гіпоаталамо-гіпофізарні порушення. Патологія надниркових залоз. Патологія ендокринного апарату підшлункової залози. Моногенні та інші форми цукрового діабету. MEN-синдром.	2	контроль на практичному занятті
19.	Пухлини центральної нервової системи (астрогліальні, олігодендрогліальні, епендимарні, нейрональні, менінгеальні), черепних і параспінальних нервів. Постреанімаційна енцефалопатія.	2	контроль знань на підсумковому занятті
20.	Захворювання м'язів, вроджені і токсичні міопатії; ураження нервово-м'язового з'єднання.	2	поточний контроль на практичному занятті
21.	Захворювання кісток і суглобів: вроджені захворювання кісток і хрящів, остеонекроз, пухлини кісток.	2	поточний контроль на практичному занятті
22.	Патологія, зумовлена порушеннями харчування. Гіпер-, гіпо- та авітамінози.	2	поточний контроль на практичному занятті
	Загальна кількість годин самостійної роботи з дисципліни	50	

8. Методи навчання

Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є: а) лекції, б) практичні заняття, в) самостійна робота студентів (СРС).

Теми лекційного курсу розкривають найбільш проблемні питання відповідних тем «Загальної патології».

Практичні заняття передбачають:

1) дослідження студентами макроскопових змін уражених ізольованих органів та систем при загальних патологічних процесах та захворюваннях систем органів;

2) вирішення ситуаційних задач (оцінка макроскопових морфологічних змін при різноманітних патологічних процесах), що мають клініко-анатомічне спрямування.

Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями та під час індивідуальної роботи викладача зі студентами.

Рекомендується застосовувати такі засоби визначення рівня підготовки студентів: завдання письмового тестового контролю вхідного та заключного рівня знань; розв'язування ситуаційних задач; структуровані письмові роботи; структурований за процедурою контроль практичних навичок та умінь (оцінка знань та вмінь аналізувати та трактувати макроскопічні зміни тканин, органів та систем при тих чи інших патологічних процесах, захворюваннях), співбесіда.

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному практичному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при підсумковому контролі.

Система організації занять:

Практичні заняття проводяться у вигляді інтерактивної комунікації викладача і студентів. З метою підготовки до практичного заняття студент повинен:

- 1) прослухати і опрацювати лекцію за темою заняття;
- 2) вивчити теоретичний матеріал користуючись підручниками, методичними посібниками та іншими доступними джерелами;
- 3) заповнити запропоновані схеми, таблиці, малюнки у робочому зошиті.

Орієнтовний план проведення заняття:

1. Формулювання мети і цілей заняття викладачем.
2. Інтерактивне обговорення теми у вигляді дискусії, що включає інформацію, представлену в таблицях, схемах, малюнках, заповнених студентом самостійно, з обов'язковим переглядом та дослідженням

- макропрепаратів за темою заняття.
3. За можливість, проведення демонстративного розтину тіла померлого.
  4. Фінальний контроль матеріалу заняття, що включає оцінювання самостійної роботи, усних відповідей та тестовий контроль теоретичних знань.

9. Методи контролю

Види контролю:

- поточний (на практичних заняттях)
- форма підсумкового контролю відповідно до навчального плану: семестровий диференційований залік.

10. Поточний контроль

Здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу.

Під час **поточного контролю знань** студент зобов'язаний:

- продемонструвати самостійно заповнені схеми, таблиці, алгоритми;
- описати макропрепарати за темою;
- дати письмові відповіді на запропоновані тести (включаючи тести формату А) і ситуаційні задачі.

Критерії оцінювання поточної навчальної діяльності - під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент має отримати оцінку з кожної теми. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності включають контроль теоретичної та практичної підготовки. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали.

Оцінювання поточної навчальної діяльності на практичних та підсумкових заняттях (колоквіумах):

- заповнені схеми, таблиці, алгоритми оцінюються від 0 до 3 балів: 0 – не виконано, 1 бал – заповнена 1/3, 2 бали – заповнено 2/3, 3 бали – виконано все;
- схематичний опис макропрепаратів оцінюється від 0 до 2 балів: 0 балів – робота відсутня, 1- бал – опис з помилками, 2 бали – виконано все;
- тестовий контроль оцінюється від 0 до 5 балів: 0 балів – менше 60% правильних відповідей, 3 бали – 60-79% правильних відповідей, 4 бали – 80-89%, 5 балів – >90% правильних відповідей.

Загальна сума балів становить від 5 до 10, що відповідає традиційній оцінці: 5-6 балів – оцінка «задовільно», 7-8 балів – оцінка «добре», 9-10 балів – оцінка «відмінно».

«Відмінно («5»)» – Студент правильно відповів на 90-100 % тестів формату А та тестів з ускладненим вибором. Правильно, чітко, повно і логічно відповідає на стандартизовані питання поточної теми, включно з питаннями лекційного курсу і самостійної роботи; правильно заповнив усі таблиці і схеми у «Робочому зошиті». Тісно пов'язує теорію з практикою і правильно демонструє виконання практичних навичок, правильно виконав усі завдання, які стосуються макропрепаратів. Вільно інтерпретує виявлені морфологічні зміни у макропрепаратах, вирішує ситуаційні задачі підвищеної складності, вміє узагальнювати матеріал.

«Добре («4»)» – Студент правильно відповів на 70-89 % тестів формату А та тестів з ускладненим вибором. Правильно і по суті відповідає на питання поточної теми, включно з питаннями лекційного курсу і самостійної роботи, з незначними помилками заповнив усі таблиці і схеми у «Робочому зошиті». Демонструє виконання практичних навичок, правильно або з незначними помилками виконав усі завдання, які стосуються макропрепаратів. Правильно використовує теоретичні знання для інтерпретації виявлених морфологічних змін у макропрепаратах, вирішує легкі і середньої складності ситуаційні задачі. Володіє необхідними практичними навичками і прийомами їх виконання в обсязі, що перевищує необхідний мінімум.

«Задовільно («3»)» – Студент правильно відповів на 60-69 % тестів формату А та тестів з ускладненим вибором. Неповно, за допомогою додаткових питань, відповідає на стандартизовані питання поточної теми, включно з питаннями лекційного курсу і самостійної роботи, із суттєвими помилками заповнив усі таблиці і схеми у «Робочому зошиті». Не може самостійно побудувати чітку, логічну відповідь. Під час відповіді і демонстрації виконання практичних навичок робить суттєві помилки, із суттєвими помилками виконав завдання, які стосуються макропрепаратів. Студент вирішує лише легкі ситуаційні задачі, володіє лише мінімумом необхідних практичних навичок.

«Незадовільно («2»)» – Студент правильно відповів менше, ніж на 60 % тестів формату А та тестів з ускладненим вибором. Не знає матеріалу поточної теми, не заповнив усі таблиці і схеми у «Робочому зошиті». Не може самостійно побудувати логічну відповідь на додаткові питання, не розуміє змісту матеріалу. Під час відповіді і демонстрації виконання практичних навичок робить значні, грубі помилками.

Критерії оцінювання самостійної роботи: Оцінювання самостійної роботи студентів, яке передбачено в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при підсумковому контролі.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання

У відповідному семестрі 2-го року навчання, наприкінці вивчення курсу дисципліни «Загальна патологія», здійснюється підсумковий контроль знань студентів у формі семестрового диференційованого заліку.

Семестровий диференційований залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем навчального матеріалу з окремої навчальної дисципліни на підставі середнього балу результатів поточного контролю та балів за виконання індивідуальних контрольних завдань на підсумковому занятті. Форма підсумкового контролю «диференційований залік» застосовується при оцінюванні спеціальних дисциплін, перелік яких встановлюється навчальним планом, затвердженим Вченою радою Університету. До складання диференційованого заліку допускаються здобувачі вищої освіти, які відвідали усі аудиторні навчальні заняття, передбачені програмою навчальної дисципліни та набрали за результатами поточного контролю кількість балів, не меншу за мінімальну – 72 бали за 200-бальною шкалою. Диференційований залік проводиться у письмовій формі за стандартизованими варіантами завдань, складеними відповідно до програми навчальної дисципліни.

12. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти:

Оцінювання поточної навчальної діяльності

Критерії оцінювання – під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені навчальною програмою. Студент має отримати оцінку з кожної теми. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності включають контроль теоретичної та практичної підготовки. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 120 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 72 бали.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за традиційною шкалою під час вивчення дисципліни впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \frac{CA \times 120}{5}$$

Таблиця перерахунку за 200-бальною шкалою:

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	120	4.45	107	3.91	94	3.33	80
4.95	119	4.41	106	3.87	93	3.29	79
4.91	118	4.37	105	3.83	92	3.25	78
4.87	117	4.33	104	3.79	91	3.2	77
4.83	116	4.29	103	3.74	90	3.16	76
4.79	115	4.25	102	3.7	89	3.12	75
4.75	114	4.20	101	3.62	87	3.08	74
4.70	113	4.16	100	3.58	86	3.04	73
4.66	112	4.12	99	3.54	85	3	72
4.62	111	4.08	98	3.49	84	Менше 3	Недостатньо
4.58	110	4.04	97	3.45	83		
4.54	109	3.99	96	3.41	82		
4.5	108	3.95	95	3.37	81		

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при складанні диференційованого заліку, становить 80.

Мінімальна кількість балів при складанні диференційованого заліку - не менше 50.

Визначення кількості балів, яку студент набрав з дисципліни

Оцінка з дисципліни «Загальна патологія» визначається як сума балів за поточну навчальну діяльність (не менше 72) та балів за виконання індивідуальних контрольних завдань на підсумковому занятті (не менше 50) і виражається за багатобальною шкалою від 122 (мінімум) до 200 (максимум).

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	“5”
Від 140 до 169 балів	“4”
Від 139 балів до 120 балів	“3”
Менше 120 балів	“2”

Оцінка ECTS (ЄКТС) у традиційну шкалу не конвертується, оскільки ECTS та чотирибальна шкала незалежні.

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів перевіряються статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS (ЄКТС) та оцінкою за національною шкалою).

13. Методичне забезпечення (навчальний контент)

1. Робоча навчальна програма дисципліни;
2. Плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів;
3. Тези лекцій з дисципліни;
4. Методичні розробки для викладача;
5. Методичні вказівки до практичних занять для студентів;
6. Методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;

7. Тестові та контрольні завдання до практичних занять;
8. Перелік питань до диференційованого заліку.

13.1 Перелік питань, що виносяться на диференційний залік з дисципліни «Загальна патологія»

1. Загальна патологія як наука, навчальна дисципліна.
2. Рівні дослідження структурних основ хвороб.
3. Гостре пошкодження, варіанти, морфологія. Некроз і апоптоз – морфологічні прояви смерті клітини.
4. Хронічне пошкодження, види, морфологія, наслідки. Поняття «дистрофії».
5. Адаптація як варіант відповіді на хронічне пошкодження. Види, морфологія, наслідки.
6. Позаклітинні нагромадження. Поняття про судинно-стромальні та змішані дистрофії.
7. Морфологія та наслідки порушень при різних видах гіперемій.
8. Патоморфологія лівошлуночкової серцевої недостатності.
9. Патоморфологія правошлуночкової серцевої недостатності.
10. Патологія ішемії.
11. Патологія інфаркту.
12. Визначення та морфогенез видів кровотечі, крововиливу.
13. Морфогенез, патоморфологія, наслідки стазу.
14. Патоморфологія, наслідки плазморагії.
15. Патоморфологія, види, наслідки емболії.
16. Морфогенез, патоморфологія, наслідки шоку.
17. Патологія, наслідки порушень лімфообігу.
18. Патологія, наслідки тромбозу, ДВЗ-синдрому.
19. Визначення ексудативного запалення. Види, морфологічна характеристика, клінічне значення ексудативного запалення.
20. Визначення продуктивного запалення. Морфологічні особливості, наслідки продуктивного запалення.
21. Морфологічна характеристика різних видів гіперчутливості.
22. Визначення, класифікація і загальна морфологічна характеристика автоімунних хвороб.
23. Визначення, загальна морфологічна характеристика первинної і вторинної імунної недостатності.
24. Визначення, види, морфологічна характеристика гіперплазії.
25. Визначення, види, морфологічна характеристика атрофії.
26. Визначення, види, морфологічна характеристика метаплазії.
27. Фазний характер перебігу процесів компенсації в патологічних умовах.
28. Визначення, види, морфологічна характеристика гіпертрофії.
29. Морфо-функціональні особливості гіпертрофії міокарду.
30. Клітинна та внутрішньоклітинна форми регенерації.
31. Види регенерації: фізіологічна, репаративна, патологічна.
32. Морфогенез регенераторного процесу.
33. Грануляційна тканина: морфологічна характеристика.
34. Види загоювання ран.
35. Визначення пухлинного росту.
36. Сучасні теорії канцерогенезу.
37. Визначення дисплазії, її види, роль дисплазії у канцерогенезі.
38. Особливості пухлинної клітини.
39. Морфогенез та гістогенез пухлин.
40. Види росту пухлин.
41. Морфологічні особливості доброякісних пухлин.
42. Морфологічні особливості злоякісних пухлин.
43. Метастазування: види, закономірності, механізми.
44. Вплив пухлини на організм. Паранеопластичні синдроми.
45. Визначення, класифікація та морфологічна характеристика анемій.
46. Визначення атеросклерозу, фактори ризику, сучасні теорії.
47. Клініко-морфологічні форми атеросклерозу, органи ураження при атеросклерозі.
48. Визначення, фактори ризику, зв'язок ішемічної хвороби серця з атеросклерозом і гіпертензією.
49. Морфологія гострого, рецидивуючого та повторного інфаркту міокарда.
50. Наслідки, ускладнення, причини смерті при інфаркті міокарда.
51. Морфологічна характеристика, ускладнення, причини смерті при хронічній ішемічній хворобі серця.
52. Патоморфологія застійної серцевої недостатності.
53. Гіпертонічна хвороба: визначення, фактори ризику.
54. Морфологічні зміни в судинах, серці, зміни в органах при гіпертонічній хворобі.
55. Визначення, класифікація вторинної (симптоматичної) гіпертензії.
56. Загальна характеристика, класифікація, фонові захворювання і фактори ризику церебро-васкулярної хвороби.
57. Інфаркт (ішемічний інсульт) головного мозку: морфологічна характеристика.
58. Морфогенез, морфологічна характеристика селективного некрозу нейронів (ішемічна енцефалопатія).
59. Морфологічна характеристика, наслідки геморагічного інсульту.
60. Ендокардит, міокардит, перикардит і панкардит: класифікація, морфологічна характеристика, ускладнення.
61. Патологічна анатомія набутих вад серця.
62. Патологічна анатомія кардіоміопатій.
63. Морфологічні прояви гострого та хронічного бронхіту.
64. Сучасна класифікація пневмоній.
65. Морфологічна характеристика та ускладнення лобарної пневмонії.
66. Морфологічна характеристика та ускладнення гострої вогнищевої пневмонії.
67. Морфологічна характеристика та ускладнення гострої інтерстиційної пневмонії.
68. Визначення та класифікація хронічних обструктивних та рестриктивних захворювань органів дихання.
69. Морфологічна характеристика раку легень.
70. Поняття про легеневе серце.
71. Поняття про дихальну недостатність.
72. Хвороби стравоходу: морфологічна характеристика.
73. Морфологічна характеристика гострого та хронічного гастриту.

74. Патоморфологія виразкової хвороби, основні ускладнення.
75. Рак шлунка. Макроскопічні і гістологічні форми. Особливості метастазування.
76. Патоморфологія неспецифічного виразкового коліту.
77. Патоморфологія хвороби Крона.
78. Клініко-морфологічні форми апендициту. Ускладнення апендициту.
79. Синдром мальабсорції: причини, морфологічні прояви.
80. Пухлини кишки.
81. Морфологічна характеристика, прогноз стеатозу печінки.
82. Морфологічна характеристика хронічного гепатиту, ступінь активності та хронізації.
83. Морфологічна характеристика найважливіших типів цирозу.
84. Патоморфологія жовчно-кам'яної хвороби.
85. Патоморфологія гострого та хронічного холециститу.
86. Морфологічна характеристика, ускладнення гострого та хронічного панкреатиту.
87. Сучасна клініко-морфологічна класифікація хвороб нирок.
88. Післяінфекційний гломерулонефрит: морфологічна характеристика, наслідки.
89. Швидко прогресуючий гломерулонефрит: морфологічна характеристика, наслідки.
90. Хронічний гломерулонефрит: морфологічна характеристика, наслідки.
91. Класифікація, морфологічні прояви ідіопатичного нефротичного синдрому.
92. Гостра ниркова недостатність, клініко-морфологічна характеристика, наслідки.
93. Хронічна ниркова недостатність, клініко-морфологічна характеристика, наслідки.
94. Характеристика основних запальних захворювань матки.
95. Характеристика головних передракових процесів та пухлин шийки і тіла матки.
96. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки запальних захворювань молочних залоз.
97. Морфологічна характеристика фіброзно-кістозної хвороби молочних залоз.
98. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки доброякісної нодулярної гіперплазії передміхурової залози.
99. Головні ускладнення різних періодів вагітності, клініко-морфологічна характеристика.
100. Пренатальна патологія (гаметопатії, бласто-, ембріо-, фетопатії).
101. Перинатальна патологія (асфіксія плода та новонародженого, пологова травма, внутрішньочерепні крововиливи, інфекційні захворювання TORCH-комплексу. Вроджений сифіліс).
102. Характеристика гіпоталамо-гіпофізарних порушень.
103. Морфологічна характеристика цукрового діабету, головні прояви діабетичної макро- та мікроангіопатії.
104. Ускладнення цукрового діабету: гострі метаболічні та хронічні.
105. Багатовузловий зоб. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки.
106. Гіпотиреозидизм. Кретинізм. Мікседема. Морфологічна характеристика.
107. Морфологічна характеристика, ускладнення хвороби Альцгеймера.
108. Морфологічна характеристика, ускладнення розсіяного склерозу.
109. Морфологічна характеристика, ускладнення бокового аміотрофічного склерозу.
110. Морфологічна характеристика, ускладнення постранімаційної енцефалопатії.
111. Церебральна кахексія. Наслідки перенесених захворювань і травм ЦНС.
112. Особливості пухлин центральної нервової системи.
113. Морфологічна характеристика, ускладнення хвороб периферійної нервової системи.
114. Морфологічні зміни кісток при гіперпаратиреоїдній дистрофії.
115. Морфологічна характеристика, ускладнення хвороби Педжета.
116. Морфологічна характеристика, ускладнення фіброзної дисплазії.
117. Морфологічна характеристика, ускладнення остеомієліту.
118. Артрити: метаболічні, інфекційні, автоімунні. Характеристика, наслідки.
119. Переломи, патологічні зміни, варіанти загоєння.
120. Патологія скелетної мускулатури.
121. Аліментарне виснаження. Важке гостре аліментарне виснаження, патологічні зміни, ускладнення та наслідки.
122. Анорексія, булімія, патологія, ускладнення та наслідки.
123. Ожиріння, патоморфологія, клінічне значення.
124. Загальна характеристика інфекційного процесу: входні ворота інфекції, первинний інфекційний комплекс, поширення і дисемінація, шляхи передачі збудників інфекційних хвороб.
125. Варіанти місцевих і загальних реакцій при інфекціях.

14. Рекомендована література

Основна:

1. Основи патології за Роббінсом: у 2 томах. Том 1 / Віней Кумар, Абул К. Аббас, Джон К. Астер; переклад 10-го англ. видання. Наукові редактори перекладу І. Сорокіна, С. Гичка, І. Давиденко. –К.: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2019. – Т.1 XII, 420 с.; Т.2 XII, 532 с.
2. Патоморфологія: національний підручник/за ред.. В.Д.Марковського, В.О.Туманського. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 936 с.
3. Robbins&Cotran Pathologic Basis of Disease (Robbins Pathology) 10th Edition by V.Kumar, A.K.Abbas, J.C.Aster. – Canada: Elsevier Health Sciences, 2020 – 1392 p.
4. Robbins Basic Pathology (Robbins Pathology) 10th Edition by V.Kumar, A.K.Abbas, J.C.Aster. – Canada: Elsevier Health Sciences, 2017 – 952 p.
5. Sternberg's Diagnostic Surgical pathology [2-Volume Set] 7th Edition by S.E.Mills, J.K.Greenon, J.L.Hornick, T.A.Longacre, V.E.Reuter. – Lippincott Williams and Wilkins, 2022.
6. Pathology: Implications for the Physical Therapist 5th Edition by C.C.Goodman, K.S.Fuller. – Elsevier Health Sciences, 2020 – 1800 p.

Додаткова:

1. Серветник М.І., Томашова С.А., Кузик Ю.І. Під редакцією Поспішіля Ю.О. Методичні рекомендації з патоморфології. Розділ 1. «Загальна патологія. Порушення крово- та лімфообігу» для студентів медичного факультету.

Львів: в-во ЛНМУ. – 2020. – 48 с.

2. Грицина І.В., Томашова С.А., Гаврилюк О.М. Під редакцією Поспішіля Ю.О. Методичні рекомендації для студентів медичного факультету. Розділ 1 «Загальна патологія. «Пошкодження». – Львів: ПП «Арал», 2020. – 60 с.

3. Гаврилюк О.М., Серветник М.І., Вовк В.І. Під редакцією Поспішіля Ю.О. Методичні рекомендації для студентів III курсу медичного та стоматологічного факультетів. Розділ 1 «Загальна патологія. Пухлини». – Львів: ПП «Арал», 2019. – 60 с.

4. Томашова С.А., Грицина І.В., Серветник М.І. Під ред. Поспішіля Ю.О. Атеросклероз, гіпертонічна хвороба. Методичні рекомендації з патоморфології. Розділ 2 «Спеціальна патоморфологія» для студентів III курсу медичного факультету. – Львів: ПП «Арал», 2018. – 26 с.

5. Томашова С.А., Грицина І.В., Серветник М.І. Під ред. Поспішіля Ю.О. Ішемічна хвороба серця. Цереброваскулярні хвороби. Кардіоміопатії. Методичні рекомендації з патоморфології. Розділ 2 «Спеціальна патоморфологія» для студентів III курсу медичного факультету. – Львів: ПП «Арал», 2019. – 36 с.

6. Серветник М.І., Томашова С.А. Під ред. Поспішіля Ю.О. Методичні рекомендації з патоморфології для студентів III курсу медичного та стоматологічного факультетів. Частина 2 «Спеціальна патоморфологія». Тема практичного заняття «Гострі захворювання органів дихання». - Львів: ПП «Арал», 2019. – 34 с.

7. Серветник М.І., Грицина І.В. Під ред. Поспішіля Ю.О. Методичні рекомендації з патоморфології для студентів III курсу медичного та стоматологічного факультетів. Частина 2 «Спеціальна патоморфологія». «Туберкульоз: первинний, вторинний. Сучасні аспекти пато- та морфогенезу, патологічна анатомія». - Львів: ПП «Арал», 2019. – 24 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Веб-сайти університетів та електронні ресурси мережі «Інтернет»
2. Центр тестування – база ліцензійних тестових завдань «Крок-1»
3. <http://library.med.utah.edu/WebPath/webpath.html>
4. <http://www.webpathology.com/>
5. <https://www.geisingermedicallabs.com/lab/resources.shtml>